

Rozwijanie i promocja turystyki KRAINY KANAŁU ELBLĄSKIEGO - zadanie realizowane w ramach POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY z 17 stycznia 2017 roku między Województwem Warmińsko-Mazurskim, Powiatem Elbląskim, Powiatem Iławskim, Powiatem Ostródzkim i Miastem Elblągiem

Armin Mikos v. Rohrscheidt, Elbląg, 11 maja 2017 roku. Konspekt 1

Koncepcja tworzenia szlaku kulturowego KE

Priorytety: Kroki zmierzające do materializacji Szlaku

Stworzenie mechanizmu stałego przepływu informacji między zarządcami obiektów, koordynatorem i partnerami szlaku. Nie musi odbywać się tylko przez pośrednictwo koordynatora, co przy sieci licznych powiązań mogłoby być dla niego uciążliwe. Prowadzona przez koordynatora *mailowa lista dyskusyjna*, którą można założyć w każdej chwili, dostępna dla personelu lub nawet tylko dla administratorów obiektów może stać się najszybszym kanałem wzajemnej informacji, zamówień, krótkich konsultacji i zasięgnięcia opinii, a także zbierania chętnych do poszczególnych zamierzeń i projektów, realizowanych w ramach szlaku.

Stworzenie interaktywnego Portalu internetowego Szlaku z opcjami rozbudowania do postaci interaktywnego narzędzia informacji i rezerwacji usług.

Obok standardowych modułów (dane teledadresowe koordynatora, informacje na temat profilu i atrakcji szlaku, opisy i ilustracje tras, obiektów i innych atrakcji) niezbędnymi elementami portalu muszą być docelowo:

- a) interaktywne kanały pośrednictwa usług turystycznych (np. formularze zamówień oprowadzania z gwarantowanym potwierdzeniem zamówienia, formularze **zamówień pakietów**, zawierające opcje wyboru poszczególnych modułów);
- b) powiązanie z podobnymi systemami rezerwacji podmiotów partnerskich (np. obiekty noclegowe i gastronomiczne w przestrzeni szlaku, oferenci lokalnych pakietów, gestorzy poszczególnych usług i inne podmioty);
- c) „podstrony” informacyjne poszczególnych obiektów szlaku, funkcjonujące jako moduły autonomiczne (czyli posiadające w dowolnym momencie możliwość dostępu i aktualizacji ze strony administratorów tych obiektów), co zapewni aktualność informacji przy jednoczesnym pozostawieniu zadania jej umieszczania personelowi obiektu. W przypadku własnych portali obiektów (np. muzeów) konieczne jest trwałe ich powiązanie w postaci „linka” z portalem szlaku;
- d) w dalszej kolejności powinny powstać obcojęzyczne wersje portalu szlaku (angielska, niemiecka, rosyjska);
- e) docelowo portal szlaku powinien też być kanałem świadczenia usług informacyjnych, między innymi darmowej dystrybucji kalendarza rocznego i miesięcznego szlaku, platformą

regularnej wysyłki newslettera do zapisanych odbiorców (w szczególności touroperatorów, szkół, stowarzyszeń, redakcji mediów), ewentualnie platformą księgarni internetowej rozprawdzającej publikacje przewodnikowe i naukowe na temat szlaku (i zapewniającej tym samym operatorowi niewielki dodatkowy przychód).

Nie powinien zostać zaakceptowany żaden projekt portalu szlaku, który nie spełni powyższych wymagań. Liczy się nie tylko atrakcyjność wizualna, ale też FUNKCJONALNOŚĆ z punktu widzenia potrzeby turysty - i szlaku.

Zagwarantowanie komunikacyjnej i fizycznej dostępności obiektów. Śluza w Miłomłynie powinna być dostępna dla turystów spoza trasy wodnej. Konieczny jest dostęp od lądu do nasypu (akweduktu) w Ligach z drogą dojazdową dla samochodów (minibusów) i rowerów do przynajmniej jednego miejsca nasypu, z małym parkingiem, węzłem sanitarnym, schronieniem przed deszczem, stołem jadalnym) oraz miejsce widokowe przy drodze wodnej, z którego widać kanał i obie części jeziora. Należy przynajmniej ustalić warunki dostępności z właścicielem elektrowni wodnej w Dziarnówku. Należy uregulować udostępnianie do zwiedzania mechanizmów w maszynowniach pochylni poza Buczyńcem. Przy moście w Szopach powinno się zabezpieczyć turystów (dziury) i oznaczyć miejsce parkowania. Do punktu widokowego w Dłużynie należy wytyczyć drogę dojazdową z miejscem parkowania i miejscem odpoczynku.

Ostateczne wyznaczenie tras szlaku i w przestrzeni szlaku. Te pierwsze to trasy zasadnicze systemu: wodna, rowerowa, piesza i samochodowa (zgodnie z propozycjami Raportu z Audytu). Może tym zająć się zespół Rady NP KE. Trasy należy poprowadzić tak, by były atrakcyjne krajobrazowo, docierały do obiektów (rowerowa i piesza: wszystkich), wodna i samochodowa: wszystkich kluczowych i znacznej części pozostałych). Zespół może (i powinien) wytyczyć też i wskazać obiekty **tras tematycznych w przestrzeni szlaku** (lokalnych i dla całego szlaku, np. tras biograficznych), oraz tras lokalnych w miejscowościach szlaku (obejmujących np. zabytki i inne atrakcje), które mogą potem stać się elementem (walorem) pakietów lokalnych, podstawą tworzenia odrębnych produktów, aktywności eksploracyjnych (np. gier terenowych i wycieczek jednodniowych) oraz być podstawą dla warstw tematycznych szlaku. Te ostatnie byłyby w stanie przyciągać niektórych turystów w przestrzeń szlaku po raz kolejny.

Jednolite oznaczenia obiektów i tras szlaku. Oznacza to zlikwidowanie drogowskazów dezorientujących turystów (vide Buczyniec), oznaczyć drogi dojazdowe do obiektów, które dotychczas nie są oznaczone (por. audyt, KAO 1-24). Przy wszystkich obiektach powinny stanąć tablice nie tylko identyfikujące je, ale TABLICE INFORMACYJNE, mogą być wzorowane na tych postawionych przy pochylniach. (Docelowo należy je zaopatrzyć w kody QR, może więc od razu na to się zdecydować, co wymaga jednak jednoczesnego stworzenia odnośnych treści na portalu szlaku). Należy poprawić lokalizację istniejących znaków E-22 Kraina Kanału Elbląskiego tak, by rzeczywiście prowadziły trasą i doprowadzały do obiektów. Należy ujednoczyć oznaczenia trasy rowerowej lub uzupełnić oznaczenia różnych tras („kolorowych” o element identyfikujący je jako fragmenty Trasy Rowerowej Szlaku KE.

Utworzenie Rady Naukowo-Programowej ds. szlaku KE (konspekt 3)

Ukonstytuowanie komórki koordynacyjnej i opisanie jej zadań (Raport z Audytu KE)

Stworzenie zespołów zadaniowych Rady ds. opracowywania obszarów organizacji szlaku oraz produktów (konspekt 3).

Ustalenie strategii rozwoju szlaku na najbliższe 3 lata (Rada NP KE)

Stworzenie strategii i pełnego programu dla promocji turystycznej szlaku i jego przestrzeni (zespół Rady NP KE)

Szkolenie personelu dla szlaku: (1) przewodników po szlaku, 2) pracowników lokalnych organizacji turystycznych, 3) partnerów pakietów (podmioty wybrane przez koordynatora)

Szkolenia przewodników po szlaku (tzw. terenowych). Współcześni przewodnicy muszą nie tylko dobrze znać obszar swojego działania i jego dziedzictwo, ale również proponować urozmaicone, interaktywne w przebiegu, alternatywne (w tym aktywne) formy oprowadzania i zwiedzania, oraz takie, które odpowiadają oczekiwaniom młodszej grupy turystów. Dlatego - pomimo deregulacji zawodu przewodnika - powinny zostać zorganizowane szkolenia przewodników po Szlaku KE, jednak ze zdecydowanie nowocześniejszą strukturą i treściami. Oprócz dostosowania ich do listy obiektów, przestrzeni szlaku, tras i ofert lokalnych oraz eventów tematycznych należy wprowadzić w bardzo znaczącym zakresie zajęcia i ćwiczenia z nowoczesnej metodyki przewodnictwa (wraz z zupełnie nowymi jego modułami, jak zwiedzanie fabularyzowane, questing czy gra miejska i terenowa) oraz włączyć moduły przekazujące gruntowną wiedzę o strukturach produktowych szlaku i mechanizmach współpracy. Znaczna część takich modułów została już opracowana i jest praktykowana w ramach niektórych szkoleń przewodników w kraju i można z nich skorzystać [por. A. Mikos v. Rohrscheidt, *Współczesne przewodnictwo miejskie...* 2014].

Przeprowadzenie badań turystów na szlaku, ich zachowań, preferencji i oczekiwań

Powinno się odbyć w sezonie i dotyczyć tak grup zorganizowanych, jak i indywidualnych turystów, przy obiektach i w przestrzeni szlaku. Należy do tego badania ściśle określić cele, opracować kwestionariusze (przykłady istnieją) i przeszkolić wykonawców. To może być zadaniem Rady NP KE.

W dalszej kolejności: Tworzenie brakujących propozycji szlaku

Nowe obiekty szlaku: Należy rozważyć włączenie do listy formalnych obiektów szlaku trzech zabytków hydrotechnicznych. Są to: Śluza Zielona w Lubieniu, gmina Miłomłyn, Śluza Ostróda w Ostródzie i Śluza Mała Ruś w Zwierzewie, gmina Ostróda (na trasie wodnej z Ostródy do Starych Jabłonek). Należy rozważyć możliwość wprowadzenia elementu interaktywności dla zwiedzających, na przykład ręcznej obsługi śluzy przez turystów pod nadzorem pracownika. Ponadto w ramach szlaku element interpretacji dziedzictwa powinien zostać wzmocniony przez wprowadzenie paru lub kilku obiektów wtórnych lub wykreowanych. Należy zatem rozważyć powołanie stałych wystaw lub muzeów (albo uzupełnienie istniejących muzeów o nowe wystawy), co zostanie szerzej omówione w osobnym postulacie odnoszącym się do uzupełnienia oferty szlaku.

Początek eventyzacji szlaku: „Święto Szlaku”. To organizowany w stałym terminie coroczny, kilkudniowy event jako kulminacyjny moment rocznego cyklu życia szlaku. Można zrealizować go we współpracy obiektów i samorządów, z podziałem eksploatacji poszczególnych, rozpisanych na szczegółowe scenariusze, wątków tematycznych (np. pokazy techniki wodnej, przeżycie w formie rejsu i innej, historia i biografie itd. pomiędzy np. Elblągiem, Ostródą, Iławą, Buczyńcem i innymi miejscami. Można przy tym tak dokonać rozdzielenia tematów poszczególnych imprez, by były one realizowane w kolejne popołudnia i wieczory - spędzane przez turystów w poszczególnych miejscach. Ten podstawowy schemat, realizowany w poszczególnych miejscach w kolejnych dniach (np. w czwartek, piątek, sobotę i niedzielę) może skłonić turystów do podróżowania „wraz z eventem” - a tym samym korzystania z usług noclegowych, gastronomicznych i rekreacyjnych w różnych miejscach. Wykorzystany byłby też potencjał organizacyjny tych miejsc i aktywność oraz kreatywność miejscowych partnerów przez np. możliwości kreowania warsztatów tematycznych, gier terenowych itd.

Główne i stałe elementy święta Szlaku KE

Element programu	Wykorzystywane zasoby szlaku	Miejsca realizacji	Partnerzy eventu / modułu

Kontynuacja eventyzacji: tworzenie nowych imprez w obiektach i przestrzeni i ich integracja w ofertę szlaku (KALENDARZ). W dalszej kolejności we współpracy z gminami i bardziej aktywnymi administratorami obiektów można w sezonie turystycznym przez serię np. dwudniowych eventów zagospodarować kolejne weekendy w różnych miejscach szlaku. Dzięki wspólnemu ustaleniu kalendarza dla szlaku takie imprezy nie kolidowałyby ze sobą, lecz przeciwnie: „rozprowadzałyby” życie szlaku na cały sezon. W tej liczbie mogą się znaleźć w pierwszym rzędzie stałe coroczne eventy w tych obiektach, które są w stanie je samodzielnie organizować lub nawet już organizują. Również w tej grupie można umieścić jeden lub dwa eventy, organizowane ze wsparciem szlaku i władz regionalnych co roku w innych obiektach, których celem byłoby podkreślenie rocznego hasła i/lub promocja tych obiektów. W strategii eventyzacji szlaku, obok jego eventu kulminacyjnego, pierwszeństwo należy dać właśnie tym imprezom, których inicjatywa będzie wychodziła od samych obiektów i miejscowych grup aktywnych partnerów, gdyż najpewniej podstawą tych pomysłów są rozpoznane potrzeby miejsca i dobrze przemyślane lokalne możliwości. Podejmując natomiast decyzje o *współorganizacji* eventów nie inicjowanych przez sam szlak, by uniknąć rozdrobnienia środków, należy jednak kierować się jasnymi kryteriami. Najważniejsze z nich to:

- 1) tematyka eventu (zgodność z profilem szlaku);

- 2) zgodność stosowanych scenariuszy (a przynajmniej głównych punktów) z faktami historycznymi i zasobami / walorami miejscowymi albo ich adaptacja zachowanego dziedzictwa;
- 3) przeprowadzone wstępne rozpoznanie grupy docelowej i szans na osiągnięcie wysokiej frekwencji;
- 4) jakość programu i jego realizacji (tak by event przewyższał poziomem typowe lokalne festyny).

Ekspozycje w obiektach. Niektóre typy obiektów nie potrzebują wystaw, a podstawowym elementem ich oferty turystycznej jest samo zwiedzanie zabytkowej substancji. Jednak w przestrzeni szlaku powinno pojawić się kilka ekspozycji tematycznych zgodnie z opracowanym przedtem spójnym programem (jego wykonanie może być zadaniem jednego z zespołów Rady NP KE), który wydzieli poszczególne aspekty dziedzictwa i zapewni ich wzajemną komplementarność, najlepszą możliwą lokalizację i wskaże potencjalnych partnerów: wykonawców i gospodarzy (por. Raport z audytu). Obok Izby Historycznej KE w Buczyńcu powinny powstać: wystawa o dziejach żeglugi pasażerskiej po Kanale, wystawa o historii ziem przestrzeni Kanalu, jego genezie i gospodarczym znaczeniu, o gospodarczym wykorzystaniu wody w ogóle, w tym o (m.in. elektrownie), o technice wodnej, o wodnych systemach komunikacyjnych, biograficzna o twórcach Kanalu i jego turystycznego „drugiego życia”, o przeprawach wodnych i historycznych technikach budowy mostów, wystawa przyrodnicza z możliwością obserwacji natury. Wystawy powinny być multimedialne, co (obok opracowania pełnego programu przez zespół i ekspertów) oznacza konieczność zaangażowania wyspecjalizowanego podmiotu do ich wykonania oraz zapewnienie im bezpieczeństwa w warunkach braku stałej obsługi.

Modyfikacja i rozwinięcie oferty rejsów pasażerskich (jak w zaleceniach Raportu z Audytu). To zadanie dla Koordynatora we współpracy z gestorami rejsów jako partnerami szlaku.

Wprowadzenie tematycznej oferty kulinarnej w przestrzeni szlaku. Audyt wykazał jej brak w wielu punktach w przestrzeni szlaku. Polscy turyści kulturowi coraz bardziej upodabiają się do tych z zachodniej Europy, dla których oryginalna oferta kulinarna, najlepiej posiadająca autentyczną metrykę historyczną, odgrywa znaczną rolę podczas wycieczek i którzy traktują ją jako integralny element takiego wyjazdu. Fakt ten powinni zauważyć oferenci usług gastronomicznych w przestrzeni szlaku, w szczególności właściciele lokali położonych w sąsiedztwie jego obiektów. Ze względu na jej znaczenie jako urozmaicenia oferty tematycznej szlaku należy rozważyć możliwości i sposoby stworzenia bazy recept kuchni tematycznej (a więc „mennonickiej” czy „górnopruskiej”), opracowanych lub potwierdzonych na podstawie źródeł historycznych, a zwłaszcza badań archeologicznych. Tę bazę powinno się następnie udostępnić obiektom szlaku i gminom, od nich z kolei powinny wyjść impulsy dla lokalnego biznesu w kierunku wprowadzania takiej oferty w lokalach. Stwierdzony popyt powinien też skłonić administratorów niektórych obiektów posiadających odpowiednie warunki przestrzenne do przemyślenia możliwości wprowadzenia regionalnej, tradycyjnej a w miarę możliwości nawet tematycznej (związanej z jego profilem lub dziejami) oferty gastronomicznej na terenie samego obiektu, co od dawna

stanowi standard w kompleksach zabytkowych i muzeach zachodniej Europy i przyczynia się do wzrostu bezpośrednich zysków czerpanych z turystyki.

System zachęt i wsparcia logistycznego (organizowany przez koordynatora a finansowany przez samorządy, w tym regionalne) może obejmować z jednej strony jednorazowe szkolenie dla personelu w tej materii (w tym zapoznanie z recepturami, wspólne warsztaty kulinarne) - z drugiej - promocję oferty kulinarnej lokali w kanałach informacyjnych i promocyjnych szlaku, a ze strony obiektów - bezpośrednio wobec zwiedzających je turystów, na przykład przez informacje na stronach www obiektów, bannery, ulotki, kupony itd.

Lokalni koordynatorzy szlaku. Gorąco rekomenduje się powołanie takich podmiotów przynajmniej w miejscach (gminach) z szeregiem obiektów szlaku lub kluczowymi jego obiektami (pochylnie, muzeum tematyczne, akwedukt), gdzie świadczone są liczniejsze usługi dla turystów. Ten podmiot inicjowałby wzajemne relacje interesariuszy i koordynatora zarządzającego wspólnym produktem. W odróżnieniu od koordynatora szlaku występuje on (obok organizatora eventu tematycznego i organizatora wycieczek) jako koordynator odcinka szlaku. Taki podmiot w żadnym przypadku nie musi być tworzony od podstaw, nie musi nim być też jednostka działająca w strukturze organizacji zarządzania szlakiem. Może nim zostać na przykład już działająca lokalna organizacja turystyczna, lokalna grupa działania, agenda samorządu (np. ośrodek informacji turystycznej) lub komercyjna agencja turystyki obsługująca mieszkańców. Na podstawie zawartego porozumienia są jej delegowane niektóre zadania koordynatora szlaku dla wskazanego obszaru, w pierwszym rzędzie gwarantujące bieżącą obsługę turystów, w tym organizację **lokalnych pakietów pobytowych i tematycznych**. W rezultacie wszystkie podejmowane lokalnie działania na rzecz szlaku (np. oznaczenie tras lub jego monitoring, pakiety pobytowe tworzone dla miejsca, elementy pakietów tematycznych realizowane w danym miejscu) będą organizowane przez tego samego wykonawcę, mogą być łatwo i bez dodatkowych wysiłków organizacyjnych (a tylko przy wymianie komponentów) modyfikowane w pakiety tematyczne, a raz przyjęte rozwiązania i utworzone relacje poszczególnych partnerów są powielane dla każdej kolejnej wiązki usług, wszelkie rezerwacje spływają na to samo biurko, szkolenia i działania promocyjne oraz moduły interpretacji lub edukacji są na miejscu realizowane (lub przynajmniej organizowane) przez ten sam podmiot. Wszystko to nie tylko umożliwi lepsze wykorzystanie aktywności i energii zaangażowanych interesariuszy, ale również obniża koszty szeregu przedsięwzięć (np. organizowania pakietów i przygotowywania modułów edukacyjnych czy komponentów rekreacji i rozrywki).

W sytuacji krzyżowania szlaków (np. ze Szlakiem Zamków Gotyckich lub Szlakiem Mennonitów) i przy podjęciu decyzji o jego wykorzystaniu dla budowy produktu turystycznego taki podmiot mógłby koordynować związane z tym przedsięwzięcia (jako lokalna platforma współdziałania utrzymująca intensywne relacje z koordynatorami obu systemów) i przejąć od *obydwu* obowiązki koordynatora lokalnego odpowiednio dla ich szlaku.

Elbląg, 11 maja 2017 roku